

И въ стиховетъ и въ разказитъ си Церковски възпѣва най-много селото и неговата природа. Въ тѣхъ поетътъ разкрива хубоститъ на българското равнo поле, дето денонощно работи селянина, дето бере цвѣтята си, дето пои кончето си, дето пасе стадото си и свири съ кавала, дето срѣща изгората си и люлъе детето си.

— Хубаво си равнo поле! — се провиква поета. Твойтъ треви, като море се превиватъ, и вълнуватъ, и прегръщатъ и цѣлуватъ. Твойтъ цвѣтя полудиви, дѣхъ изпращатъ миризливи, на далеко задъ рѣкитъ, по нивята, по лжкитъ. Тебъ отъ малкъ азъ обрекохъ, да те любя, се обрекохъ.

На поета е мило и драго да гледа, какъ вѣтрътъ вълнува зеленитъ ниви, да слуша пѣсенъта на славея, да гледа какъ лудуватъ по селски мегдани момии и момци. Той би желалъ, ако може, само да пѣе и свири, и затова казва въ едно стихотворение: „Дайте да надуя свирка изъ високо, далечъ да се чуе въ туй поле широко! Въ село да отида — въ село при момитъ“.

Но селския животъ има не само радости. Той крие и дълбока печаль. Тежка е селската неволя, селската тежка работа, селското тегло и мжка. Церковски добре познава тая селска мжка и я разкрива въ много отъ своитъ произведения. Поетътъ страда, като вижда, че често природнитъ стихии унищожаватъ труда на земледѣльца и го обричатъ на гладъ и нѣмотия. Хубаво е разказалъ той това въ едно отъ стихотворенията си, дето казва:

— Гръмъ се чуе, облакъ тѣтне; дъждъ ли носи, градъ ли мѣкне? Не е облакъ дъждоносенъ, най е черенъ градоносенъ. Гърми, трещи въ небесата, сви се право надъ нивята. Екна къре, буря страшна — градъ